

Any XI

ARTA 31 Maig

DEU I PATRIA

PREUS

Artà, i comarca any 4 Ptas.
A fora id 6 »
Extranger id 10 »

El cinquantenari de l'Atlàntida.

1

Catalunya plena de vida, ara treballa amb una febrosa activitat per reconstruir-se i refermar sa tradició gloriosa, però, en mig d'aqueixa bullentor i desbordament d'energies, sovint se gira enderrera per veure el camí que ha fet, recordar els quitrassarem d'aquesta vida i foren els patriarques del nostre renaixement, i ens feren hereus de sos exemples lluminosos, i de sos escrits immortals. Ara fá vint i cinc anys que morí el senyor i major de tots els nostres poetes, En Verdaguer, i en fa cinquanta que se publicà son poema de fama mundial, l'Atlàntida. i Catalunya vol commemorar dignament aquesta data estampant-lo de bell nou en una edició poliglota. També nosaltres volem commemorar, segons les nostres migrades forces, el cinquantenari de l'aparició triunfal de l'Atlàntida i volem contribuir així com puguem, a l'exaltació del gran poeta, puix que és un dever i un deute de gratitut. Tots aquells qui hem begut a plera la font viva i remorejant de sos llibres, hi venim obligats, pel bé que ens ha fet, perquè ens ha aficada dins l'ànima l'amor al terrer i a la llengua dels avis, de la qual en fou un plasmador i creador, i gaire bé àrbitre absolut. Cal dir-ho una vegada més. La llengua catalana s'era envilida i deformada de rossegar vâries centúries per dins el fanc del menyspreu com una eina que d'estar arfeconada s'esmussa i se rovella; els escriptors indígenes no hi volien tracte amb ella, car la trobaven cantelluda com els

penyals de les riberes, rasposa com una teia de burell i, pertant, gens apta per vestir les seues idees, mancada de la blanor i ductilitat indispensable per ésser una llengua literària, i així anava morint miserablement amb totes les tares d'un idioma corrip-te.

Mes, arribá l'hora del miracle. Conten que Orfeu sonant la seua arpa amorosa les alimanyes del desert, s'en duia en son seguici les alzines i els boscatges sencers i edificava ciutats i muralles; doncs un prodigi semblant obraren els nostres primers poetes del renaixement. El Casal de la pàtria estava cruïat i esquerdat i arreu heí creixia l'herba ignominiosa que heí feu neixer el descuit de sos fills; però aquells nobles cantors despenjaren la lira oblidada, coberta de pols, i comensaren de cantar, amb sò planyívol, aquell esboldreg i ruina. I vetaquí que pel vell edifici enderrocat heí passá un alé de vida poderós com aquell d'Ezequiel qui feia reverdir ols ossos árids, arribaren dels quatre vents remors profétiques, remor d'eixam remogut, de pobles qui es desparten, els ecos fidels responien, meravellats, i fins i tot els iníemics de Catalunya, sentiren al cor una dolsura de bresca, sentor de garriga i de terra verge.

El foc ja estava encés. Fins llavors la situació del nostre poble poria ésser comparada a la dels antics israelites a Babilònia. Foragitats de Sion s'eren asseguts, plorant a les voreres dels rius ba-

bilònics i responien amb uos anglet an els qui les demanaven cançons de sa pàtria: *quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena*. Com volen que cantem plens d'anyoransa, a terra forastera! També el nostre poble anei qui li tirás per la cara que havia perduda la seua 'personalitat, que el *genus loci* havia enmudit, que no tenia plomes de cap d'ala i en la pàtria d'Ausies March, de Ramón Llull i Bernat Metge s'era extingida la generació dels escriptors; an els qui li tirasen això per la cara, hauria pogut replicar que li havien fet perdre la seua llengua i sense llengua ¿cóm poria parlar? Si els israelitas no sabien cantar a terra forastera com ho podiem fer nosaltres en llengua extranya?

En el llibre según dels Macabeus se conta que els sacerdots del temple de Jerusalem, abans d'esser duits a Pèrsia en captiveri, amagaren el foc sarat que hi havia damunt l'altar dins un pou sec; i al cap de molt de temps, quant els nets d'aquells sacerdots anaren a treure'l, no hi trobaren foc, sinó una aigua espessa i fangosa. Llavors Nehemias va ordená que duguessen d'aquella aigua i que amb ella arruixassen els sacrificis preparats, la llenya i les víctimes. Fet això, el sol que s'era amagat derrerera un nigul, tregué sa cara i e va encendre un gran foc amb l'admiració de tots.

Així n'hi, va emprendre a la nostra terra. Ella tenia en altre temps, una llengua alada i viva com una flama, i després estigué oculta anys i anys dins el pou negre de l'oblidansa, però quant els poetes l'anaren a treure de l'ignominia i escamparen demunt els cors la pluja de sos mots que

tant havien rodolat per dins el fang del menyspreu, sobtadament nasqué un gran foc que anà en creixensa fins que abrandà tots els nostres pobles.

Haviem recobrada la veu, havíem retrobada la llengua, aqueixa canal misteriosa per on trascolen els sentiments i les idees, desde nosaltres a la gent qui ens enrevolta, i una nova primavera floria a tot arreu.

N'Aribau va obrir el primer solc dins l'ermàs incult i hi va sembrar la llavor primera. La seua *Ola a la Pàtria* és un cant solitari en mig del silenci tan llarg de la literatura catalana i, com un imà, va tenir tal força d'atracció que tots els ulls se giraren vers l'indret d'on brollava aquell raig d'harmonia i totes les orelles se sentiren afalagades amb aquella música tan saborosa i tan desconeguda, però que trobava ressonàncies dins el cor de tots els catalans. La nostra llengua ja servia per qualche cosa més que per fer riure, contra lo que creia tothom, seguint l'escola del Rector de Vallfogona El tò que havia pres N'Aribau era solemne i elegíac, una mica velat per l'emoció.

Adeusiau, turons per sempre adeusiau]

Oh serres desiguals, que, allí en la pàtria mfa]

dels núvols e del cel de lluny us distingia,]

per lo repòs etern, per lo color més blau.

Al darrera N'Aribau s'alsaren tot un esbart de guiters i trobadors plorant sobre les ruïnes de la llengua i dels nostres monuments; però llur cant era dolç i fluix com el del flaviol - que a posta prenien noms pastorals i paraven la vinguda del novell Messies de la poesia catalana i aquesta és la seua glòria.

A Sta. Maria de Folgaroles als 17 dies de maig de 1845—i no us sembla que el neixer dins el maig és tot un símbol?—obrí els ulls a la llum del món un nin que es va dir Jacinto Verdaguer Santaló, el poeta que havia de posar el seu nom i el nom de Catalunya part d'amunt les estrelles. Abeurada la seua ànima amb abundosa regor fecun-

dant de la poesia popular que fou la seua llet, estimant amb frenesí i per impuls espontani la nostra llengua, ben d'hora En Verdaguer comensà a escriure cançons i corrandes amb una facilitat extraordinària, fresques i gracioses com les flors obertes a sol ixent, on ja hi llampejava la llum de son geni colossal, i aquelles cançons, rodant de boca en boca, s'arribaven a confondre amb les populars que el poble guarda com un tresor.

I tanmateix ell no n'estava satisfet....

FELIX

Perque estimáu Mallorca?

DEDICAT A N EN PERE ESTEVA DEL BATALLÓ 63

Estim Mallorca perque mu mare és mallorquina; perque la sang que corroer les meves venes és mallorquina; perque el poble ont vaig neixer i la llengua que parl, els meus germans, es meus companys, la bella naturalesa que me rodeja, tot lo que veig, lo qu'ado, lo que admir és mallorquí.

¡Oh, i que bé el sentirem an aquest gran afecte amb tota la seva intensitat els que regressen d'Àfrica, després d'un any i mig de lluitar, aquell dioxós dia de matí, quant gortant desde la cuerta del «Jaune I» destriaren en el horitzó les braves montanyes de la nostra illa! El sentirem llavors en la impetuosa onada ten lresa qui ens umpli els ulls de llàgrimes i nos arrancà un crit de dintre el cor. El sentirem en aquella gran ciutat llunyana, Larache, amb l'impuls de l'ànima que ens empenyia entre la multitud desconeguda, cap a un venedor ambulat de pastells natural de Sòller, an a qui havíem sentit paraules mallorquines. El sentirem, més violent i més viu encara el dia en que l'amenaça d'un poble enemic aixecàs una tempesta de foc damunt Mallorca, i vèssim brillar ses armes per totes parts, corre els joves a allistar-se a ses files, els pares besant els seus fills, a semblansa del soldats del Batalló expedicionari d'Inca quant partiren cap a Algeciras i Larache, diguent-los «coratge» i

les mares amb el cor atravesat pel dolor «vens».

El sentirem amb una alegria intensíssima els que tengueren la sort de veure arribá a Inca el Batalló 62 amb el bri de la victòria en els ulls i sa bandera intacta respectada, de maigrat, per les bales inimigues en mig d'una multitud loca que cubria els valents soldats de flors i bendicions.

El sentiréu també, si De ho vol, voltros mallorquins, qui encara vos trobau a Àfrica defensant la Pàtria, aixís, com el sentirem al retornar a la nostra terra benvolguda, orgullósos d'haver-la defensada en ses armes, els que formarem els reemplaços 1922 i 1923.

Antoni Sansó

Nou Cortors 6 5-27.

De Son Servera

Sembla que les passades pujes feren canviar l'aspecte dels sembrats, puís es ben coneixedor que van a granar beníssim si el «rovei» i el «cuc» no els desbarata. L'arboiat també va experimentar elegransa.

Es presenta un esplet d'oliva molt gros, que Deu vulla arribi a plec.

—Diumenge 15, alguns aficionats d'aquesta vila amollaren desde Sineu un esbart de coloms.

Pareix que va prenguent gran increment l'afició an aquest sport.

N del C.—Lletgida la carta publicada an el penúltim número de «Llevant» pel Rt D. Antoni Lliteras desmentint la notícia de que fos ell el qui feu la benedicció de l'imatge de Ntra. Sra. de Lourdes m'interessà fer constar:

1.—Que vaig recullir tal nova de la persona que creia més enterada del assumpte.

2.—Que antes de publicar i el senyor Lliteres la seva carta aclaratòria, sabia ell molt be d'on procedia la notícia de referència.

3.—Que molt gustosament hagués feta la rectificació en el número passat si m'ho hagués exigít l'esmentat senyor.

EXCURSIO A LA ERMITA DE ARTA.

Dijous dia 26 del corrent unes vint i cinc persones de aquest poble partiren de excursió per anara visitar la Ermita

de Artà La partida va esser a las sis del matí. Una vegada allà visitaren la capella, la Ermita i recorregueren aquells contorns desde on se dominen panorames tan hermosos.

Quedaren molt satisfets i regresaren a Son Servera el capvespre del mateix dia. La excursió se feu en carros per porer admirar tots els paisatges.

Sia la enhorabona a tots.

AMOLLADA DE COLOMS Dia 26 del corrent amollaren un estol de coloms d'aquest poble a la Estació de Palma essent premiats els primer, segon i tercer.

CASAMENT—Dia 21 se casaren en la Esglesia parroquial de Sant Llorens en Sabastià Massanet (a) Guidatino natural de aquesta vila amb Na Tonina (a) Rojja, natural de Sant Llorens. Les desitjam molts d'anys de vida pel poder estar plegats.

Mort—dia 27 morí la madona (a) Calona a molt avansada edat. Al cel sia.

Francesc Sard, *Corresponsal*

Relligioses

PARROQUIA

Dia 29 se feu la festa de Conclusió del Mes de Maria, resultant molt solemne. De bon dematí la Comunió General a la que's pot dir qu'acudiren totes les Filles de la Puríssima. A les deu Ofici major cantant-se la missa d'Angels pel chor de la Caritat alternant amb la clerecia. Ocupà la càtedra de l'Esperit Sant el Rt. P. Fra. Rafel Ginart Amorós fill d'Artà, que fustigà durament el luxe i modes exagerades descriguent-ne ses funestes conseqüències. El decapvespre se feu la processó de costum amb moltíssimes de les Filles de Maria ben ordenades i compostes acompanyant la veneranda imatge de Maria. El chor de la Caritat cantà tot el temps l'*Himne*, acompanyat de música.

La capella estava artísticament adornada. Estàn d'enhorabona, el Director les Presidents i tota la associació.

Diumenge qui vé tindrà lloc la Comunió general pels Associats del Sagrat Cor de

Jesús.

Dissapte, diumenge i di lluns, se celebraran a St. Salvador les Coranta Hores que hi deixà establides la família Morey.

CONVENT

També el dia 26, en aquesta església s'hi celebrà la festa de Conclusió del Mes de Maria. A l'Ofici s'hi cantà la Missa «Te Deum Laudamus» d'En Perossi a dues veus. Predicà el Rt P. Company.

A la perigrinació de la T.O. a Lluch, que se celebrà també el 26 heí prengueren part una corantena de pelegrins artanencs que'n tornaren molt satisfets.

DE CANOSTRA

DEL TEMPS

Aquesta desena es estada variable, desde la pluja persistent que feu dos dels primers dies, seguits de tres molt xalocosos, fias als derrers de la desena que són estats forts, caloroses, casi estivals.

ESTAT SANITARI

La rosa persisteix tombant moltíssims d'infantons. Estam encara a la plena; tants com s'en doyen d'alta, més s'en ajeuen i entre aquests de tant en quant heí ha víctimes.

NINS MORTS DE ROSA

Dia 20 morí una nina de sis anys fia d'en Massià Barret i a l'ondemà un nin de dos anys d'en Francesc Porret. Dia 25 una fia d'en Pep Bó i na Sua, de 4 anys i dia vintivuit una de les bessonetes d'en Tià Cafè i Na Maria Riera. Dia 31 han mortes també l'altre bessona d'en Tia Cafè, i una nina d'en Monseriu de Sa Molona del carrer d'Antoni Blanes. Deu les tenga a totes la Glòria

MORTS GRANS

Són pocs els que se registren. Unicament el sen Miquel Borró de 74 anys i Madó Catalina Carrió (a) Cunia, mare de Fra Pere Salas.

Que Deu les tenga a la Glòria

ria i robin ses famílies el nostre condol,

MALALTS DE GRAVEDAT

Dia 29 dematinada fou visitada sa madona Margalida Pusseta esposa de l'amon Tià Sua, la qual fa molt de temps que pateix malaltia de cor.

El matéix dia sufí un atac d'embòlia el pare del Director d'aquest periódic, el qual ara se troba relativament millorat.

Deu les ajudi.

FUNERALS

Dia vintitrés, a la Parròquia se celebraren solemnes funerals per l'ànima del noble Senyor D. Josep F. de Vilalonga, Marqués de Cas Desbrull als quals heí assistit tot el personal artanenc que amb ell estava relacionat i molts dels amics que tenia en la nostra vila. A. E. R. I. P. A.

VISITA

Fou en aquesta redacció el bon patriota i amic D. Francesc Ripoll de Sòller que amb sa familia vengué a passar alguns dies en la nostra vila, que li desitjam li hagin estat plaents.

MES AUTOMOVILS

En quatre s'es augmentat aquest mes el número dels que ja hi havia en la nostra població, lo qual fa que'l moviment sia més intens de cada dia.

HERALDO DE BARCELONA

Hem rebut el número extraordinari que aquest confrare barceloní dedica a honorar el sabi Doctor Ramón i Cajal. Du molts de gravats i esta molt ben presentat.

CRIDA

Per orde del Sr Batle se feu un pregó privant a tots els menors de 16 anys d'entrar dins els cafés i cassinos de la nostra vila i manant que tots els citats establiments se tanquin a les 24. Es molt d'aplaudir aquesta disposició.

REGISTRE

MORTS

Dia 19 Maig—Miquel Gelabert Riera, de 6 anys fiy d'en Juan Gafarró de Sa Colònia, de rosa,

Dia 18—Catalina Palou Lliteras de 5 anys, fia d'en Jaume Mondoy de Rosa.

Dia 19—Antonina Torrens Rayó de 6 anys, fiya d'en Juan Garbell de Rosa.

Dia 20—Antonina Riera Ginard de 6 anys fiya d'en Massiá Borret de Rosa.

Dia 21 Gabriel Ginard Amorós de

dos anys fiy d'en Francesc Porret de Rosa.

Dia 22—Miquel Ginard Gayá de 74 anys, (a) Borró, casat de Hemorragia menígea.

Dia 24—Catalina Carrió Font de 86 anys, viuda, de veyesa,

Dia 25—Catalina Gil Llaneras de 4 anys fiya d'en Josep Bó de Rosa.

Dia 28—Maria Pastor Canet de 9 mesos fiya d'en Sebastiá Café i Maria Riera de Rosa.

NAIXEMENTS

Dia 27—Rosa Carrió Estela fiya d'en Martí Carrió i Maria Estela.

Mercat d'Inca

Bessó (quintà) 160'00 pesetes.
Blat (cortera) 32'00 id.

Ordi mallorquí a 18'00 id.
id. Forasté a 17'50 id.

Civada mallorquina a 16'00 id.

• forastera a 15'50 id.

Faves veyes i cuitores a 38'00 id.
malcuitores a 33'00

AGENCIA DE ARTA A PALMA
I VICEVERSA DE

ANTONI GILI (A) COMUNA
Y

B^{ME}. FLAQUER (A) MANGOL

SERVICI DIARI EN PRONTITUT I ECONOMIA

DE PREUS

ENCARREGS A DOMICILI

Palma -- Banch de S'oli, 24

DIRECCIO Artá--Can Mangol, Angulo

• --Can Comuna Gentro

GRANJA BARCINO

PER TOTA CLASSE D'AVIRAM DE RAÇA
CUNIS, COLOMS, ALIMENTS ESPECIALS
PER POLLS, I PONEDORES, INCUBADORS,
ANELLES. PLANS I CONSULTES

—(H) CONSELL-MALLORCA—

ALMACENES A ATONS

DE

RAFAEL FELIU BLANES

CALLE DE JAIME II n.º 39 a 149

Palma de Mallorca

SASTRERIA PARA SEÑORA

Y CABALLERO

ARTICULOS Y NOVEDADES

PARA VESTIR DE TODAS CLASES

Eusaimades i panets

En lloc se troben millós que a la

PANADERIA **Victoria**

ES FORN NOU

DEN

Miquel Roca Castell

A sa botiga hei trobaren sempre pans
pane's galletes, bescurts, rollets, i tota
cast d pasticeria.

TAMBE SE SERVEIX A DOMICILI

Netedat, prontitut i economia

DSPAIG:

Carrer de Palma 3 bis. ARTA

EN JAUME PICO

(A) ROTCHET

té una Agencia entre Artá i Palma i hei
va cada dia.

Serveix amb prontitut i seguredat tota
classe d'encàrregs.

Direcció a Palma: Harina 8. An es cos-
tat des Centro Farmacèutic.

Artá: Palma n.º 5

LAS NOVEDADES

EN

Tejidos

Merceria

Perfumeria

DE JUAN VICENS

CALLE DE ANTONIO BLANES 38

Automòvils de lloguer

DELS GERMANS

SARD (A) TERRES

A cada arribada de tren van a l'Estació.

Tenen servici combinat amb el Ferrocarril.

Escursions a Ses Coves, Calarratjada i demés
punts de Mallorca a preus convenguts.

DIRIGIRSE:

Carré d'En Pitxol n.º 8.

Id Son Servera n.º 29

ARTÁ.

NAUMAN MAQUINAS PARA COSER Y BORDAR

La Fábrica más grande de Máquinas
para coser y bordar del continente.

(MARCA ALEMANA)

DEPOSITARIO EXCLUSIVO EN ARTA

CAN GANANSI